

REFERAT Natur- og Miljøudvalget 2018-2021 d. 03-09-2018

Mødedato Mandag d. 03. september 2018 kl. 12:30

Mødested Mødelokale 1, Kirketorvet

Indholdsfortegnelse

Drøftelse vedrørende kortlægning af udbredelsen af sediment og malakitgrønt i søerne ved Randbø	3
Lukket:	7

Punkt 134: Drøftelse vedrørende kortlægning af udbredelsen af sediment og malakitgrønt i søerne ved Randbøldal

06.11.00-K00-1-16

134. Drøftelse vedrørende kortlægning af udbredelsen af sediment og malakitgrønt i søerne ved Randbøldal

Resumé

I de opstemmede søer i Randbøldal afgives der løbende en lille mængde malakitgrønt. Stoffet er frem til 1990 lovligt anvendt til bl.a. farvning af tekstiler og til sygdomsbekæmpelse i dambrug. Stoffet er mistænkt for at være kræftfremkaldende. Malakitgrønt optages i fisk, og der er målt så høje værdier i dambrugsfisk fra nedstrømsliggende dambrug, at fisk derfra ikke må omsættes til konsum. Der er ligeledes målt indhold i vildfisk fra Vejle Å, som er højere end de aktionsgrænseværdier, der anvendes i forhold til kommercielle konsumfisk.

På baggrund af den nuværende viden har Fødevarestyrelsen og Embedslægen vurderet at der ikke er en sundhedsmæssig fare ved indtagelse af fisk fra åen eller ved indtagelse af drikkevand fra borer i området.

Broen på den offentlige vej Dalekildevej og tæt ved Randbøldal Museum trænger til reovering. Arbejdet i forbindelse med reparationen kan betyde yderligere afgivelse af malakitgrønt fra søen med deraf følgende yderligere belastning af de nedstrømsliggende dambrug.

En oprensning af søerne vurderes i værste fald til at kunne koste et stort tocifret millionbeløb. Det er vigtigt at kende mængden af aflejrede materialer og deres indhold af malakitgrønt, da det har afgørende betydning for omkostningerne ved en oprensning af søerne. En kortlægning af de aflejrede materialer samt indholdet af malakitgrønt heri vil give et bedre grundlag for at træffe beslutninger om eventuelle afhjælpende foranstaltninger og omkostningerne herved. Kortlægningen vil ligeledes understøtte Miljøstyrelsens basisanalyse forud for udarbejdelsen af Vandplan 3 for perioden 2021-27.

Sagsfremstilling

Baggrund

Kommunen har siden september 2016 været bekendt med forureningen, da en dambruger havde fået analyseret prøver fra søerne, fordi hans fisk overskred aktionsgrænseværdierne. Vejle Kommune henvendte sig derefter til fødevarestyrelsen for at få sagen belyst, og kommunen og fødevarestyrelsen har herefter arbejdet sammen om at få kortlagt konsekvenserne og udbredelsen af forureningen. Kommunen har bl.a. fået lavet yderligere analyser på prøver udtaget i den øverste meter af sedimentet, som viser høje koncentrationer af malakitgrønt/leuomalakitgrønt. Kilden til forureningen vurderes at være tidligere tiders lovlige brug af stoffet, bl.a. til farvning af tekstiler og behandling af dambrugsfisk. Brugen af malakitgrønt er i dag forbudt.

Problemstillingen er løbende blevet drøftet med lodsejere, dambrugere, fødevarestyrelsen og miljøstyrelsen og styrelsen for patientsikkerhed (embedslægen). Der vurderes ikke på baggrund af den nuværende viden at være en sundhedsmæssig fare ved indtagelse af fisk fra åen eller ved indtagelse af drikkevand fra borer i området.

De lokale sportsfiskerforeninger er orienteret om situationen, ligesom der har været orienteret om sagen på Miljøforum-møder. Desuden har der været en tæt dialog med Randbøldal Vandværk i forhold til risikoen for drikkevandet. Lodsejere indenfor en afstand af 100 meter fra turbinesøerne er skriftligt orienteret om, at der ikke bevidst må ophvirvles bundmateriale i søerne.

Konsekvenser

Forureningen ligger som et depot i sedimentet i søerne, og herfra siver der langsomt malakitgrønt ud til åvandet. Malakitgrønt optages derefter i både vildfisk og dambrugsfisk, hvor stoffet omdannes til det lige så toksiske stof

leucomalakitgrønt, som fiskene har meget svært ved at udskille igen. EU's grænse for, hvornår fiskene ikke længere må afsættes til konsum, er på nærmeste dambrug overskredet med op til 5 gange. De to nærmestliggende dambrug kan pt. ikke sælge deres fisk til konsum. I EU-regi pågår i øjeblikket en diskussion om, hvorvidt grænseværdien skal sænkes yderligere.

Det vurderes, at vildfiskene i åen på en strækning af 2-10 km nedstrøms turbinesøerne har en koncentration over EU's aktionsgrænseværdi for fisk til konsum. Fødevarestyrelsen overvejer på den baggrund i øjeblikket, om der skal udsendes en generel advarsel mod at spise fisk fra Vejle Å. Vejle Kommune er i god dialog med fødevarestyrelsen, så formuleringen af en eventuel advarsel koordineres inden udsendelse.

Konsekvensen for fiskespisende dyr som fiskehejre eller odder er pt. ukendt.

Vejbroen på dæmningen ved søernes nedre ende er i dårlig stand og bør repareres snarest. Arbejdet i forbindelse med reparationen kan betyde yderligere afgivelse af malakitgrønt fra søen, med deraf følgende yderligere belastning af de nedstrøms dambrug samt vildfisk i åen. Sagen har været forelagt Teknisk Udvalg på mødet den 14. august 2018.

Opgavefordeling

Der er tale om en kompleks problemstilling, som involverer flere sagsområder.

Vejle Kommune

Kommunen har godkendelses- og tilsynskompetencen efter vandløbsloven. Kommunen skal således agere i forhold til udledninger af slam og miljøfarlige stoffer til vandløbet. Kommunen har tillige en opgave i forhold til Vandrammedirektivet, som bl.a. går ud på at skabe fri passage for vandrende fisk i vandløbene. Opstemningerne i Randbøldal er udpeget som spærringer for bl.a. vandrende fisk.

Kommunen fører tilsyn med, at grænseværdierne i drikkevand fra hanen (altså vandværksvand) overholdes. Håndhævelsen af eventuelle overskridelser sker i samråd med Styrelsen for Patientsikkerhed (tidl. Embedslægen). Endelig er kommunen vejmyndighed.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen har ansvaret for fastlæggelse af vandkvalitetskriterier og for udpegningen af indsats i forhold til vandplanen, hvilket i realiteten betyder, at miljøstyrelsen bestemmer, om staten vil betale for en oprensning af søerne.

Fødevarestyrelsen og EU

Fødevarestyrelsen og EU har ansvaret for fastlæggelse af aktionsgrænseværdier for malakitgrønt/leucomalakitgrønt i fisk som omsættes til konsum og fører tilsyn med overholdelsen heraf. Fødevarestyrelsen har desuden ansvaret for at afgøre, om der skal nedlægges fiskeforbud eller udsendes en advarsel mod indtagelse af fisk fra et fiskevand, fx Vejle Å.

Afhjælpning

Baseret på grove skøn kan en oprensning løbe op i et stort tocifret millionbeløb. Disse skøn tager udgangspunkt i en konservativ beregning af de mulige sedimentmængder og en antagelse af, at al sedimentet er forurennet. Drøftelser med Miljøstyrelsen har ført til, at Miljøstyrelsen har lovet, at problemet vil indgå i basisanalysen forud for udarbejdelsen af vandområdeplanerne for tredje planperiode (2021-27). Der vil således tidligst være mulighed for at søge statslige midler til en oprensning i forbindelse med en løsning af de spærringsmæssige konsekvenser af opstemningerne på dette tidspunkt. Der er dog ingen garanti for, at der vil blive bevilget midler til den tid.

Mængden af bundfældet materiale i søerne kendes ikke præcist. Ligeledes kendes udbredelsen af malakitgrønt heri heller ikke. Det vides således ikke, om forureningen primært ligger i de øverste lag (hvor der er målt høje værdier), eller om den også er udbredt til de nedre lag.

For at kunne arbejde videre med en løsning er det nødvendigt med et mere detaljeret kendskab til sedimentmængder, type og ikke mindst udbredelsen af forureningen. Udbredelsen af forureningen kan have afgørende betydning for omkostningerne ved en oprensning.

Det er forvaltningens forventning, at en forundersøgelse omfattende en kortlægning af sedimentudbredelse, karakterisering af sediment samt en kortlægning af forureningsudbredelsen vil kunne gennemføres for ca. kr. 200.000.

Sagens videre forløb

Sagen skal kun behandles af Natur- og Miljøudvalget.

Teknik- og Miljødirektøren indstiller,

at sagen drøftes.

Beslutning

Drøftet.

Underskrifter

Karl Erik Lund

Lars Schmidt

Niels Clemmensen

Kim Hesel

Morten Skovlund

Søren Peschardt

Lone Myrhøj

Punkt 135: Lukket:

88.12.00-G01-1-18